Valtioneuvoston kanslia NEUVOSTORAPORTTI VNEUS2016-00481

VNEUS Keskinen Satu(VNK) 01.08.2016

Asia
Epävirallinen eurooppaministerikokous Bratislavassa 24.-25.7.2016

Kokous
Epävirallinen eurooppaministerikokous 24.07.2016 - 25.07.2016

EU:n strategisen agendan painopisteet ovat oikeat. Erityisesti toimeenpanossa on keskityttävä kasvun ja työllisyyden edistämiseen sekä turvallisuuden vahvistamiseen. Näiden prioriteettien osalta on edettävä nopeasti.

On tärkeää, että EU on yhtenäinen, mutta tavoitteiden on silti oltava kunnianhimoisia.

Kansalaisten luottamus ja EU:n legitimiteetti ansaitaan aidoilla saavutuksilla.

Slovakin puheenjohtajakauden epävirallisessa eurooppaministerikokouksessa keskusteltiin EU:n tulevaisuuden painopisteistä strategisen agendan puolivälitarkastelun hengessä. Puheenjohtajan tavoitteena oli nimenomaisesti löytää yhteisiä tavoitteita, ei niinkään listata yksittäisten jäsenmaiden kansallisia painopisteitä.

Keskustelun ydinviestiksi nousi yhtenäisyyden vahvistaminen. Lähes kaikki jäsenmaat korostivat puheenvuoroissaan EU:n yhtenäisyyden merkitystä etenkin kriisiaikana. Pitkittynyt kriisien jatkumo on jakanut jäsenmaita. Mm. muuttoliikekriisin hoito ja henkilöiden vapaa liikkuvuus ovat olleet konkreettisia kysymyksiä, joissa jäsenmailla on ollut erilaisia näkemyksiä ja kansalaisilla voimakkaitakin mielipiteitä. Brexit-äänestyksen tulos nähtiin osana kriittistä kehitystä. Muutamat yksittäiset jäsenmaat pohtivat, olisiko EU:n pitänyt tehdä enemmän remain-puolen tukemiseksi.

Useissa, myös suurten jäsenmaiden, puheenvuoroissa korostettiin yhteisömetodin tärkeyttä ja asioiden säännönmukaisen valmistelun tärkeyttä. Kaikkien tulee olla mukana ja hallitustenvälisyyttä välttää. Myös yleistyneeseen sherpavalmisteluun kohdistui jonkin verran kritiikkiä.

Useissa puheenvuoroissa nostettiin esiin huoli oikeusvaltioperiaatteen seurannasta myös EU:n sisällä. Esitettiin että EU:n tulisi määritellä selkeä poliittinen kriteeristö, jota tarkasteltaisiin säännöllisesti. Tukensa asialle ilmaisivat myös useat muut kuin asiaa vakiintuneesti esillä pitäneet jäsenmaat. Etenkin pj-maa Slovakian suuntaan asetettiin painetta asian käsittelemiseksi neuvostossa.

Jäsenmailla oli yhteinen näkemys siitä, että valitut viisi prioriteettia ovat oikeat, mutta jo kahdessa vuodessa toimintaympäristössä on tapahtunut melkoisia muutoksia, jotka tulisi huomioida konkreettisia keinoja valittaessa. Kasvun ja työllisyyden edistäminen nähtiin edelleen keskeisimpänä prioriteettina. Sisämarkkinoiden edelleen kehittämistä korostettiin lukuisissa puheenvuoroissa, mutta samalla esiin nousivat erilaiset painotukset ja keinot. Lisäksi korostettiin jo nykyisiä sisämarkkinoita

suurena saavutuksena, jota ei aina ymmärretä arvostaa. Kansalaiset pitävät sisämarkkinaoikeuksia itsestäänselvyyksinä. Tulevaisuuden painopisteiden tulisi olla mm. digitalisaatiossa ja palvelumarkkinoiden kehittämisessä. Lisäksi muutamissa puheenvuoroissa esiin nousivat toimet nuorisotyöttömyyden ehkäisemiseksi sekä etenkin nuorten liikkuvuuden edistämiseksi. Sisämarkkinoiden ulkopuolelta esiin nostettiin vapaakaupan keskeinen merkitys (TTIP, CETA) sekä energiaunioni ja kestävä ilmastopolitiikka. Yksittäiset eteläiset jäsenmaat toivat esiin myös pyrkimyksensä EMU:n vahvistamiseksi.

Toinen keskeinen prioriteetti keskustelussa oli niin ulkoisen kuin sisäisenkin turvallisuuden vahvistaminen. Muuttoliikettä käsiteltiin monesta näkökulmasta, mutta keskeisimpänä hallintakeinona nähtiin rajavalvonnan tehostaminen EU:n sisäisten toimien ohella. Rajavalvonnan tehostaminen nähtiin myös tehokkaana keinona taistella terrorismia vastaan. Rajavalvonnan tehostamisella koettiin olevan myös kansalaisten vahva tuki.

Suomen puheenvuorossa korostettiin yhtenäisyyden tarvetta. Valittuja prioriteetteja pidettiin yhä oikeina. Kasvun osalta korostettiin edelläkävijyyttä, parempaa sääntelyä ja kaikkien neljän vapauden kunnioittamista sekä vapaakauppaa. Turvallisuuden osalta esiin nostettiin tiiviimpi EU–Nato-yhteistyö.

UK korosti omassa puheenvuorossaan tuttua viestiä ”brexit is brexit”. Myös tulevaisuuden UK:lle on tärkeää, että EU on vakaa ja yhtenäinen, sillä keskinäisriippuvuus on ilmeinen. Haluavat toimia mahdollisimman rakentavasti, vaikka edessä on myös haastavia kysymyksiä. Puheenvuorossa todettiin selvästi, ettei artiklan 50 mukaista ilmoitusta anneta kuluvan vuoden aikana.

Puheenjohtaja totesi yhteenvedossaan, että prioriteetit ovat selvästi yhä validit. Ympäristön muutokset tulee kuitenkin huomioida toimeenpanossa. Keskeistä on kasvu ja turvallisuus, joissa on edettävä nopeasti. Yhtenäisyyden nimissä ei saa tyytyä pienimään yhteiseen nimittäjään, vaan on tehtävä kompromisseja ja kaikilla on oltava valmiutta joustoihin. Puheenjohtaja myös toivoi, että UK olisi täysipainoisesti mukana EU:ssa aina prosessin loppuun saakka.

Tauon jälkeen käytiin lyhyt keskustelu siitä, miten EU:sta tulisi paremmin viestiä kansalaisille. Esiin nousi huolta negatiivisesta narratiivista, jota jopa joidenkin hallitusten edustajat käyttävät. Samalla tunnustettiin, että Brexitin kaltainen tapahtuma haastaa koko EU:n ja osana myös kansalaisviestinnän. Puheenvuoroissa korostettiin avoimuutta, EU:n tuntemuksen lisäämistä ja oikeaa kuvaa vastuunjaosta EU:n ja jäsenmaiden välillä. Puheenjohtaja totesi yhteenvetona, että oleellista ovat aidot onnistumiset, ei viestintä. Pahinta vahinkoa kansalaisten luottamukselle aiheutetaan ylisuurilla lupauksilla ja alisuoriutumisella toimeenpanossa.

Lopuksi puheenjohtaja kertoi, että syyskuun EU27-kokous pyritään tarkoituksellisestikin pitämään erilaisena kuin Brysselin Eurooppa-neuvostot. Tavoitteena on alku uudelle eurooppalaiselle ajattelulle ja toimintamallille.

Suomen edustajat
valtiosihteeri Samuli Virtanen
yksikönpäällikkö Satu Keskinen, VNEUS
ministerineuvos Ari Tasanen, Suomen suurlähetystö, Praha

Asiakirjat
Puheenjohtajan työasiakirjat ”Delivering the EU Strategic Priorities” ja
”State of play of the implementation of the Strategic Agenda”

Liitteet

Viite

Asiasanat	YAN Yleisten asioiden neuvosto
Hoitaa	**VNK**
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, STM, TEM, TPK, UM, VM, VTV, YM